

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Търговско- икономически речник

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

А	
Абрuf	Изискване доставката на уговорена стока при външно-търговските сделки или покана за предоставяне на транспортно средство при спедиторската дейност
Авал	Поръчителство на физическо или юридическо лице (обикновено банка), наречено авалист, с което то се задължава да отговаря солидарно за изпълнение на определено задължение, оформено с менителница, или чек.
Авалов кредит	Кредитно улеснение, предоставяно от банков институт по специална сметка под формата на авал, като банката се задължава да изплати определена сума в определен срок на кредитор или износител, ако длъжникът или вносителят не изпълняват задълженията си по договора.
Аванс	Предплатена сума срещу бъдеща доставка, осигуряваща заангажиране на купувача в сделката или покриване на първоначалните разходи при специални поръчки.
Аверс	Лицева страна на монета или документ.
Авизо	Известие за изпратени или получени документи или стоки, дебитиране или кредитиране на сметки, откриване на акредитиви и др.
Авоар	Разполагаема сума по влогова или разплащателна сметка.
А ВЮ	(на виждане) Условие, означаващо незабавно плащане при представяне на платежни документи.
Абсолютно предимство	Способността на едно лице, компания или държава да произвежда определена стока или да извършва някаква услуга при по-ниски разходи, в сравнение с всички други производители.
Автономни разходи	Автономни разходи са самопредизвикващи се разходи. Автономните разходи не са свързани с изменението в дохода, бележат се с "а" или "А". Такива са разходите за храна, облекло, гориво, индивидите ще заемат средства ако нямат налични но ще реализират тези разходи. Автономни са разходите на бизнеса, които не са свързани с изменението на дохода.
Автономно потребление	Автономното потребление представлява политика на увеличаване на съвкупното търсене с цел поддържане на висока заетост; съвкупното търсене може до бъде увеличено чрез експанзионистична фискална и парична политика.
Автономно търсене	Тази част от съвкупното търсене, която не се влияе от равнището на дохода (БВП), обикновено се означават с "а".
Агент Делкредере	Агент, който посредничи при търговска сделка и същевременно дава гаранции на доставчика за заплащане на стоката от купувача. Агент Делкредере се ползува, когато доставчикът не познава

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

платежоспособността на купувача. Агент Делкредере получава комисионна, която се нарича делкреде.

Адвалорни мита	Мита, чийто размер се определя съобразно стойността на облаганите стоки.
Адендум	Притурка към договор, с която страните допълват или изменят условията му. Най-често се прилага при договорите за морски превоз на стоки.
Ажио	Повишаване курса на парични знакове, полици и ценни книжа (акции и облигации) срещу тяхната номинална стойност.
Ажиотаж	Спекулативни операции на борсата с цел изкуствено повишаване или понижаване цените на ценните книжа или на стоките
Ажур	Редовно в сметководни книжа вписване приходи и разходи в деня на извършването им.
Акорд	Система на отчитане и заплащане на труда в зависимост от общия обем на извършената работа и получената продукция. Бива индивидуален и групов
А Кондисион	Изпращане на стока за продажба с условие да бъде върната на изпращача, ако не се пласира при определени от него цени и срокове.
Акредитация	Упълномощение за получаване на пари от физическо или юридическо лице или за извършване на търговска операция.
Акредитив	Писмен ангажимент на една банка да постави на разположение на трето лице определена сума пари по нареждане и за сметка на свой клиент, ако това лице представи определени документи, удостоверяващи изпълнението на предварително договорени условия.
Акредитивна банка	Банка издател, Банка на вносителя - банката, която по нареждане на свой клиент-вносител открива акредитива, представлява свой клиент пред другите участници в акредитивната операция и поема задължение да извърши плащане в брой, да акцептира или негоцира трети, тегления от продавача срещу представяне на определени от наредителя документи.
Актив	а) ресурс с икономическа стойност, притежаван от компания, държава или индивид с цел получаване на бъдещи приходи. б) частта от счетоводния баланс, която показва какво притежава дадена фирма.
Актюер	Специалист по оценка на застрахователни рискове.
Акцент	(1) писмено съгласие за сключване на договор при опоределен от другата страна условия. (2) – писмено съгласие за приемане задължението по полица. (3) – при акцентната форма за плащане – писмено или мълчаливо съгласие на платеца за изплащане на суми по направено срещу него платежно искане.
Акцепт	Писмено съгласие на платеца да плати дължимата сума пари по менителница, чек, платежно искане или други платежни документи.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Акцептант	Лице, което дава съгласие да изплати определено задължение, обикновено оформено с менителница, чек или друг документ.
Акцептен кредит	Кредитно улеснение, при което кредитен институт акцептира теглена трета от негов клиент срещу него, при условие, че клиентът ще изплати сумата от тратата преди нейния падеж.
Акции	Ценни книжа, издавани от акционерни дружества, удостоверяващи участието на техния притежател в капитала на акционерното дружество. Те дават право на дивидент, право на глас в общото събрание на акционерите и право на ликвидационен дял.
Акционер	Притежател на акции в акционерно дружество.
Акционерен капитал	Статия в баланса, показваща номиналната стойност на всички пуснати в обращение акции на фирмата.
Алокиране	Разпределяне на ценни книжа. Например може да става дума за разпределяне между участници в публично предлагане, или определяне на дяловете на акции в даден портфейл.
Алтернативни разходи	Разходи по държането на конкретен актив, изразени като пропуснат доход, който би се получил при държане на друг, алтернативен актив.
Акциз	Държавен косвен данък върху продукти за масово потребление
Амбулантен	Ходещ, подвижен, пътуващ; амбулантна търговия – продажба стоки с колички по улиците или с разнасяне по домовете
Американска опция	Опция, която може да бъде упражнена всеки работен ден за времето на живот на опцията (т.е. преди и на датата на падежа).
Амортизационен план	Амортизационният представлява план на извършване на плащанията по Предоставен заем. Като всяко периодично плащане се разделя на два компонента главница и лихва.
Амортизационен фонд	Чрез създаването на амортизационен фонд се предвиждат погасяване на главницата по облигационна емисия на части. Погасяването може да става чрез парични плащания или чрез плащания под формата на обикновени акции.
Амортизация	Обезценяване на оборудването, вследствие изхабяването при неговата употреба. Амортизацията е паричен израз на изхабяването на осн.фондове; част от стойността им, която постепенно се прехвърля в стойността на произведената продукция.
Амортификация	Официално обновяване за официално анулирани изгубени права или документи
А мета	Споразумение между двама партньори по сделка загубите и печалбите да се делят наполовина. Такива сделки се наричат мета-сделки, а участниците в

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

	тях-метисти.
Ангра	На едро
Антиблага	Стоки или услуги които вместо полза при потребяването им, предизвикват вреда.
Ангросист	Търговец на едро.
Антиципация	Плащане на дълг преди срока.
Антиципирана инфлация	Състояние на икономиката, при което темпът на инфлацията може да се прогнозира и отчете предварително и да се вземе под внимание при сключването на стопанските договори. При нея не се извършва преразпределение на доходите.
Анютети	Погасителен план, който предвижда погасяване на равни вноски. З Антидъмпингови мита Вносни мита, с които се осигурява защита на вътрешния пазар и на местните производители от вносни стоки с ниски цени в резултат на стоков или валутен дъмпинг.
Антихреза	Договор между длъжник и кредитор, според който последният получава доходите от имуществата и в края на определен период ги прихваща от дълга.
Анютет	Актив носещ на собственика си периодични, равни по размер парични постъпления. "Вечните" анютети се наричат конзоли или перпетюитети.
Анютетен заем	Заем, който се погасява в определен срок с фиксирани периодични вноски.
Апорт	Вноските, които отделни членове на търговското дружество правят свое дялово участие в основния капитал на дружеството с имущества вместо с пари.
Арбитраж	Реализиране на печалба, чрез покупка на някакъв актив на по-ниска цена на един пазар и едновременната му продажба на друг пазар при по-висока цена.
Аренда	Форма за използване на земя или други недвижими имоти, които собственикът отдава на друго лице(арендатор) за определено време и съответно заплащане.
Асигнация	Писмено нареждане на едно лице(асигнант) до второ лице(асигнат) да плати пари или да преотстъпи ценности или имущества на трето лице(асигнатор) за сметка на асигнанта.
Асиметрична информация	Неравенство в информацията, достъпна за участниците в транзакция, пораждащо например проблема с нежелания избор (adverse selection) и проблема с нечестното поведение (moral hazard).
АТМ	Банкомат, устройство за теглене на пари от карта.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Аукцион	Периодични разпродажби на специфични стоки в определени тържища чрез открит търг, на който купувачите предварително се прегледали стоките.
Афретъор	Наемател на кораб.
Афгър Арайвъл	След пристигане(на стоката) - уговорката при плащане с менителница на виждане, че представянето ѝ за плащане може да стане само след пристигане на стоката.
Афгър...Дейс	Договорно условие, според което плащането, експедицията или доставката на стоките ще се извършват след изтичането на определен брой дни.

Б

Базисен пункт	Една стотна от процент - единица за измерване на промени в лихвените нива.
Базисна точка	Най-малката мярка при обявяване (котиране) на доходността на облигации и други финансови инструменти, равна на 1/1000 от един процентен пункт или 0,01 процент. За облигация, чиято доходност до падежа се променя от 5,90 процента на 6,15 процента, се казва, че доходността ѝ е нараснала с 25 базисни точки.
Байерс овър	Положение на пазара, при което купувачите превишават продавачите.
Бала	Мярка за текстилни суровини, тъкани, кожи и хартия.
Балансова стойност на акция	Съотношението между стойността на собствения капитал по счетоводния баланс и броя на издадените акции.
Бандерол	Книжна ивица, удостоверяваща, заплащане на акциз или мито. Облепват се пакети с тютюн, изделия или продукти
Банков акцепт	Писмено изразено съгласие на банка да изплати сумата по менителница
Банков рембурс	Споразумение между две банки да извършват плащания за сметка на банката-партньор до определена сума при редовни платежни отношения между тях.
Банкови резерви	Част от депозитите, които банките задържат за посрещане на исканията на вложителите. Банковите резерви биват действителни (реално наличните), желателни (които банката се стреми да поддържа съобразно своята стратегия) и задължителни (минимално необходимите, определяни от централните банки).
Банкрут	Обявяване от съда, че физическо лице или фирма са неплатежоспособни, т.е., че не са в състояние да плащат задълженията си
Баратрия	Причинена щета на кораб или на превозваната стока от умишлени действия на капитана или на екипажа.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Барел	Мярка за течност: В САЩ за петрол - 158,76 литра, В САЩ за бира - 117,3 литра, В САЩ общо - 158,98 литра.; В Англия и Канада за напитки -163,56 литра; в Англия за минерално масло - 182,5 литра.
Бариран (Пресечен) чек	Чек, който се изплаща само чрез минаване по банкова сметка, но не и в брой. Бариран чек се обозначава с две успоредни напречни линии на лицевата страна на чека.
Бартер	Компенсационна сделка при външната търговия за взаимна доставка на стоки без употреба на налична валута, като взаимните вземания и задължения на страните по сделката се отразяват по специална разчетна бартерна сметка.
Безработица	Невъзможност на част от обществото да приложи труда си. Б.бива текуща, скрита и постоянна. Б. е проявление на закона на капиталистическото натрупване.
Безрисков актив	За безрискови се считат съкровищните бонове (издавани и гарантирани от държавата). Общоприето е, че инвестирането в такива активи е безрисково (стандартното отклонение на безрисковия актив е нула). Инвестирането в безрисков актив не застрахова инвестицията от обезценяването и в реално изражение (инфлация).
Безсрочен влог	Банков влог, който може да се тегли без предупреждение и без да се губи лихвата
Бенефициент	Физическо или юридическо лице в чиято полза се плаща в брой или се превежда по сметка определена сума пари.
Бид	Предложение на цена за всякакъв вид имущество, стоки или ценности, специално при публичните продажби.
Бид прайс	Курс на цена купува
Бизнес за бизнес	B2B – Business to Business - Бизнес отношения между две компании, вместо бизнес между компания и клиент.
Бичи/биков пазар	Пазар, на който търговци и инвеститори имат положително отношение и цените растат.
Бизнес Цикъл	Конимическият или бизнес цикълът се изразява във временните колебания на съвкупното производство
БИСЕРА	Система за обслужване на междубанкови клиентски плащания в България
Бланков кредит	Банков кредит без материално обезпечение за изплащането му.
Блокаж	Запор(възбрана) за ползуване на стоки, ценни книжа, златни запаси, авоари по сметка и др., наложен на държателя на ценностите по нареждане на компетентните органи.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Бонитет	Платежоспособност и/или платежготовност на един настоящ или потенциален длъжник.
Бонификация	Спадане от цената на стоката, вследствие по-лошо качество отколкото предвиденото в договора, или случайно похабяване при транспортиране; обратна бонификация – надбавка на цената, ако качеството на стоката е по-високо от уговореното.
Бордеро	Банков или борсов документ, удостоверяващ извършване на някаква операция-дебитиране или кредитиране на сметка, извършване на превод, покупко-продажба на ценни книжа или чужда валута и др.
Борсов индекс	Показател, изразяващ равнището на курсовете на ценните книжа (главно акции и облигации) на дадена фондова борса.
Борсова котировка	Фиксиране и публично обявяване на цените, по които ще се извършва търгуването на активите (стоки, услуги и ценни книжа) на борсата.
Борсов посредник	Лице, което по трудов или по граждански договор с член на борсата извършва непосредствено сделки с ценни книжа на борсата.
Брейди облигации	Облигации, емитирани във връзка с покриване на външния дълг. Носят името на създателя им министър на финансите на САЩ Н. Брейди
Брокер	Посредник при сключване на борсови сделки, а също при наемане на кораби и при застрахователна дейност. Брокера свързва купувачите и продавачите, помага им при сключване на договорите и при окачествяване на стоките въз основа на своя опит и ги улеснява при осигуряване финансирането на операциите, използвайки връзките си с банковите институти.
Брутен вътрешен продукт (БВП)	Брутният вътрешен продукт измерва стойността на всички стоки и услуги произведени в страната за определен период от време.
Брутен национален продукт	Сумата на стоките и услугите, произведени в течение на определен период (обикновено една година) и измерени по текущи пазарни цени плюс нетния експорт. Той може да се определи и като сума от брутният вътрешен продукт и чистия външен доход.
Брутна възвращаемост на капитала	Отношение между общия приход от функционирането на капитала и разходите, направени за неговото закупуване (наемане).
Брутни инвестиции	Разходите на фирмите за капиталово оборудване, изменението на стоково-материалните ценности и запаси плюс разходите на домакинствата за новопроизведени жилища.
Бруто за нето	Условие при търговските сделки, според което заплащането се извършва според брутно тегло без спадане на тарата. Използува се при търговия със стоки, чиято цена не е висока и цената бруто не се различава съществено от

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

цената нето.

Булиън	Благородни метали на кюлчета; не насечени на монети злато и сребро.
Бункераж	Такса за зареждане на корабите с гориво.
Бълк карго	Не опакован насипен или наливен товар на кораб, наречен бълк кериер.
Бюджет	прогнозен финансов план на приходите и разходите на държава, учреждение, фирма, отделно лице за определен срок. Бюджетните приходи се набират от националното стопанство, данъците и таксите.
Бюджетен дефицит	Състояние на бюджета, при което разходите са по-големи то приходите.
Бюджетен излишък	Състояние на бюджета, при което приходите са по-големи то разходите.
Бюджетно ограничение	Уравнение, което отразява всички възможни комбинации на благата, закупувани от потребителя при текущи пазарни цени и зададен доход.

В

Ваде	Срок
Валвация	Определяне ценността на чуждестранна монета в държавната парична единица
Валоризация	Съвкупност от мерки за изкуствено повишаване на една стока (главно чрез съкращаване на нейното производство; съвкупност от мерки за повдигане курса на книжните пари.
Валута	Парична единица, която стои в основата на паричната система
Валутен борд	Парична система, при която валутният курс на националната валута се фиксира към определено съотношение чуждестранна валута или кошница от валути. Валутният борд се прилага при невъзможността на дадена страна да се справи с обезценката на своята валута, както и невъзможността за упражняване контрол върху паричната маса.
Валутен дъмпинг	Усилен, надут износ на стоки от страни със спадаща валута и по-високи златни цени.
Валутен курс	Цена на валутата на една страна, изразена във валутата на друга страна.
Валутен паритет	Съотношението между кол-вото злато, което се съдържа във валутите на две страни (златното съдържание на лева - 0,759548 към златното съдържание на рублата – 0,987512; валутен паритет – 1,3).
Валутен риск	Възможност от загуби от колебанията в цените на валутите на международния пазар.
Валутен суап	Покупката (продажбата) на една валута на спот пазара и едновременната

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

продажба (покупка) на същия обем от същата валута на форуърд пазара.

Валутен (паричен) съвет	Парична система, при която курсът на националната валута се фиксира на постоянно ниво към избрана чужда (резервна) валута (или валути), поддържа се пълна конвертируемост на националната валута, а резервната и валутната база е покрита 100 процента с резервна валута.
Валутен фючърс	Договор между купувач и продавач на чуждестранни валути, който осигурява предаване на дадената валута на определена цена, на фиксирана дата в бъдещ период.
Валутирание	Определяне датата, от която започват да се начисляват лихви-обикновено денят на дебитиране или кредитиране на лихвоносна сметка.
Валутна конвертируемост	Способността на една национална валута свободно да се обменя срещу други валути. Конвертабилността може да бъде пълна или частично ограничена.
Валутна кошница	Набор на валути, на които средно притегленият курс служи за измерване на стойността на друга дадена валута.
Валутна операция	Споразумение между продавач и купувач за размяна на определена сума валута по договорен курс на фиксирана цена.
Валутна опция	Договор, осигуряващ на собственика правото, но не и задължението да купи или продаде определена валута на установена цена на или преди датата на изтичане на определен срок.
Валутна система	Организация на разплащанията в световното стопанство, дефинирана като съвкупност от правила, принципи и институции, които уреждат валутните взаимоотношения между държавите.
Вальор	Датата, от която започва да тече лихва по дадена банкова сметка
Варант	Ценна книга, която изразява правото за записване на определен брой ценни книжа по предварително определена или определяема емисионна стойност до изтичането на определен срок.
Ваучер	Документ, удостоверяващ плащането на такса за туристически услуги в страната на туриста и даващ право на ползване на такива услуги в чужбина.
Вексел	Полица, менителница
Веркатекст	Заводски сертификат
Вестиране	Конфискация на суми, имущества или стоки, принадлежащи на чуждестранни лица.
Взаимен фонд	Финансова институция, набираща капитал чрез продажба на собствени акции дялове обикновено на дребни спестители и инвестираща “на едро” в диверсифициран портфейл от ценни книжа, намалявайки по този начин

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество “Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

риска и същевременно разходите по управление; негова модификация са взаимните фондове на паричния пазар, чиито активи са високоликвидни краткосрочни инструменти.

Винкулационна сделка	Продажба на стоки на път, при която се отпуска банков кредит, като банката се обезпечава с дубликат от товарителницата.
Вирмент	Прехвърляне на суми от една в друга банкова сметка.
Волатилност	Измерител на промяната на цените на финансов инструмент за даден период от време. Изчислява се най-често като от стандартно отклонение на процентното изменение на цената или чрез осредняване на ценовите диапазони.
Враждебно придобиване	Опит за придобиване, когато целта не е съгласна с придобиването си от дадения желаещ.
Вторичен ефект	Разход или изгода, възникваща от стопанска дейност, която не се включва в пазарната оценка на нейните резултати. Типичен пример са токсичните отпадъци от индустриалното производство или повишаването на производителността на работниците в следствие на по-високата им квалификация, за които фирмата не е правила разходи.
Вторичен пазар	Пазар, на който инвеститорите купуват и продават съществуващите ценни книжа: държавни съкровищни бонове, облигации и други.
Вторични резерви	Банкови активи, които лесно могат да се превърнат в ликвидни средства, например краткосрочни държавни ценни книжа.
Възвращаемост на активите	Финансов коефициент показващ колко е печеливша една компания с активите, които притежава т.е. каква печалба е реализирала компанията от инвестирания капитал (активите). Изчислява се чрез формулата нетна печалба/среднопретеглени активи за периода.
Възвръщаемост на собствения капитал	Финансов коефициент показващ какво печалба е реализирала компанията със средствата, предоставени от нейните акционери. Изчислява се чрез формулата нетна печалба/среднопретеглен собствен капитал.
Външна търговия	Стокообмен (внос и износ) на една държава с друга; форма на международна стокова размяна
Външнотърговск и баланс	Част от платежния баланс на една страна- съотношение между стойността на внесените и стойността на изнесените стоки за определен период, обикновено календарна година.

Г

Габарит	Допустими максимални размери на товара
Газене на кораб	Дълбочината, до която корабът потъва във водата
Галопираща	Галопираща инфлация представлява инфлация с двуцифрен темп на

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

инфлация	нарастване.
Гаранция	Задължение, което едно физическо или юридическо лице(гарант) поема пред второ лице, да изпълни определен ангажимент (най-често паричен) за сметка на трето лице, ако последното не изпълни договорно поето задължение към второто лице.
ГАТТ	Всеобщо споразумение за митата и търговията.
Гешефт	сделка, търговия
Главница	Общата сума на кредита, без включени лихви
Годишна лихва	Това е проста лихва, която се отнася за период от 12 месеца.
"Горещи пари"	Краткосрочни спекулативни капитали, които бързо се прехвърлят от една страна в друга или от една валута в друга, за да получат по-голяма изгода от разликите в лихвеното равнище и от очакванията за изменение на валутните курсове.
Гратис (безплатно)	Термин, който във външнотърговската практика означава, че дадена операция или услуга се извършва безплатно(безвъзмездно).
Гратисен период	Когато става дума за кредит, гратисен период е период, през който не се погасява главница
<hr/>	
Д	
Д/А	Документи срещу акцепт. Наредване на износителя до банка стоково-разпределителни документи да се предадат на вносителя срещу акцепт на трата, издадена от износителя.
Давност	Законно установен срок, след изтичането на който притежателят на дадено гражданско право може да го загуби(погасителна Давност) или ползвателят може да добие известни вещни права(придобивна давност).
Данък	Безвъзмездно и задължително плащане в бюджета от доходите на юридически и физ. лица по установени в закона размери, за създаване на парични фондове, необходими за задоволяване на обществените потребности.
Данък върху добавена стойност (ДДС)	Данък с който стоките и услугите се облагат върху тяхната пазарна цена.
Дато полица	Запис на заповед, чийто падеж се определя не на определена календарна дата, а след изтичане на договорен срок от датата на издаването му. Например "90 дни от днес".
Дебилаж	Разопаковане на стока.
Дебит	Лявата страница в търговски книжа, където се вписват всички налични

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

постъпления по дадена сметка, както и числящи се по нея дългове и разходи (ср. кредит).

Дебитна карта	Банкова карта, чийто притежател разполага само със средствата, внесени по нея. В някои случаи картодържателите имат възможност за овърдрафт
Дебитор	Длъжник
Девалвация	Официалното намаляване на валутния курс на дадена парична единица спрямо други валути
Девияция	1. Отклонение от условието на договора; 2. Отклонение от курса на кораб.
Девизи	Валути
Дегажман (фр)	Освободен от задължения
Дезинфлация	процес на ограничаване на инфлационния темп
Декорт	Намаление на цената на стока поради предсрочното ѝ заплащане, поради по-ниско качество или поради неточно съответствие с предвиденото в договора за доставка.
Декуверт (открита позиция)	1. При стокови сделки и при сделки с ценни книжа-продажби, при които продавачът още не разполага със стоката или с ценните книжа, които продава. 2. При валутни операции-покупка на валута, при която сметката на купувача остава с дебитно салдо, което се разчита да бъде покрито след като купената валута се продаде.
Делкредере	Гаранция, давана от посредник или брокер на продавача, че купувачът ще извърши договореното плащане. Употребява се когато купувачът е малко познат като платец на продавача или неговата банка
Деноминация	Изменение на номиналната стойност на дадена парична единица, с цел опростяване на отчетната дейност.
Депозит	Внасяне на пари, ценни книжа или документи в банка или друго учреждение за пазене, управляване, обезпечение на предстоящо плащане, гарантиране на вземания и др.
Депозитен сертификат	Удостоверение, издадено от банка, за депозиране на парични средства.
Депорт	Разлика между по-ниския валутен курс при срочните валутни сделки и сделките в брой.
Депресия	Фаза от икономическия цикъл, която се характеризира със застой на производството, слабо търсене на стоки и услуги, нисък или отрицателен икономически растеж.
Дефицит	1. Превишение на разходите над приходите в бюджет, платежен или външноотърговски баланс; 2. Установена липса на пари, стоки или други

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

имущества при материално отговорно или подотчетно лице.

Джиро (индосамент)	Форма на прехвърляне на ценна книга на заповед чрез подпис върху нея на притежателя; надпис върху гърба на полица за прехвърляне платежа другиму; търговски оборот.
Дизажио (дизаджо)	Отклонение към понижаване на курса на осн. парична единица.
Джойнт венчър	Джойнт венчър (обединяване на риска) е комбиниране на ресурсите на две или повече различни организации за определена цел или задача.
Диверсификация на портфейла	Включване в портфейла на различни по срок и вид активи с оглед минимализиране на риска и максимизиране на печалбата.
Дивидент	Част от печалбата след данъчното ѝ облагане, определена от компетентния орган на дружеството, която се разпределя между притежателите на акции.
Дилър	Лице, което купува и продава ценни книжа и/или валута за своя сметка.
Директен коносамент	Коносамент издаван при транспорт на стоки с ползуване на различни видове превози(морски, речен, железопътен, автомобилен)
Дисконт	Отстъпка, сконто, сконтова лихва. 1. Отбив от номиналната сума на лихвоносни търговски ефекти, купени преди падежа им; 2. Разлика между по-ниския курс на валута продадена на срок и по-високия ѝ курс на деня.
Дисконтна политика	Съвкупност от мерки, чрез които централната емисионна банка регулира сконтовия процент по краткосрочните задължения
Диспенсация	Освобождаване от задължения
Диспонент	Пълномощник на фирмата, разпоредител, управляващ; разполагащ със свободните суми от сметките на банкови кореспонденти или комисионери
Дистрибуция	Разпределение на остатъка от имуществото на фирма във фалит между кредиторите.
Дотация	Метод на финансово подпомагане на стопански организации със средства от бюджета в случаи, когато собствените постъпления не осигуряват финансово определени сделки.
Дружество ограничена отговорност (ООД)	с Компания, чиито собственици отговарят за нейните дългове само с дяловия си капитал, но не и с личната си собственост.
Дълг	Парите, които заемодателят дължи на кредитора.
Дълга позиция	Купуване на финансов актив. Дълга позиция се открива, когато има или се очаква покачване на цената на актива, за да се спечели от продажбата му
Дългово	Паричните средства, които една фирма получава срещу обещание, изявено

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

финансиране	в законово определена форма, че ще ги върне с определена лихва в определено време, извършвайки плащани по определен график или в края на периода.
Държавен дълг	Задължения на държавата по вътрешните и външните заеми и по други кредитни операции.
Държавен монопол	Исключително право на държавата върху производството или търговията със стоки.
Държавни съкровищни бонове	Ценни книжа, емитирани от Министерството на финансите, обикновено за три или шест месеца, с цел краткосрочно финансиране на правителствени разходи.
Дюрация	Дюрацията измерва чувствителността на цената на даден актив с фиксирана доходност (облигация). Определя се като средно претеглен срок до падежа на паричните потоци на облигацията.
Дюти фри	Без мито
Дял	Участие в капитала на кооперативно дружество, материализирано в поименен номериран документ въз основа на който собственикът на Дял получава част от печалбата.
Дялов капитал	Парите, инвестирани в компанията от нейните собственици

Е

Е-банкиране	Целият спектър от услуги, които клиентът може да получава от дома или офиса, благодарение на съвременните технологии. Различаваме пасивно и активно банкиране в зависимост от това дали има възможност за нареждане на операции или клиентите имат право само да проверяват състоянието на сметката си и да извършват други справки
Евалвация	Оценка, изчисление
Европейска опция	Опция, която може да бъде упражнена единствено на датата на падежа
Еврочек	Унифициран чек, който е въведен в много западноевропейски държави през 1969 г. Използва се и при разплащане по външнотърговски сделки.
Едноличен търговец	Лице, което притежава фирма и единствено носи отговорност за нейното състояние
Еквивалент	Стока, в която се изразява стойността на друга стока.
Екзекватура	1. Споразумение между две или повече държави за взаимно признаване на законната сила и изпълнение на съдебните решения; 2. Разрешението, давано от властите на една държава на консула на друга държава да има право да изпълнява функциите си.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Експедиция	Във външната търговия означава подготовка и предаване на стока за превоз до определено местоназначение(дестинация).
Експорт	Износ на стоки в странство; количество и стойност на изнесените стоки.
Ембарго	Забрана за внос или износ на стоки, злато или ценни книжа.
Емисия	Пускане на ценни книжа (акции, облигации), банкови билети, книжни пари
Емитент	Лицето, задължено по ценните книжа: а) които издава или е издало чрез първично публично предлагане, включително при учредяване на дружеството; б) които са приети за търговия на регулиран пазар на ценни книжа.
Ефективна годишна доходност	Доходност по съкровищни бонове, която се изчислява с отчитане на реинвестираните средства. Дава възможност за съпоставяне на доходности по съкровищни бонове с различен матуритет.
Ефективен лихвен процент	(ЕГЛ) Лихвата, която би била платена, ако депозитът се олихвява веднъж годишно
Еурибор	(Euro Interbank Offered Rate) Новият референтен курс за лихвите на паричния пазар в еврозоната (на практика при изчисляването му участват и банки извън ЕС, които са активни на този пазар). Използва се като база за определяне на други лихви.
Ж	
Жобер	Борсов посредник
З	
Задатък – капаро	Парична или друга имуществена вноска на едни от участниците в двустранен договор(обикновено купувачът), с който се доказва сключването на договора и се обезпечава неговото изпълнение.
Задбалансови позиции	Позиции на банката, отчетени по счетоводните сметки зад баланса, които биха възникнали след настъпване на бъдещо несигурно събитие
Задължение	Правна обвързаност на едно лице (длъжник) да даде, да извърши или да не извърши нещо (да прехвърли собственост, да плати пари, да извърши работа, да не строи и т.н.). Всяко задължение е свързано с вземане
Заемен капитал	Паричен капитал; дава се в заем от капиталиста собственик на функциониращия капиталист срещу лихва.
Залог	Депозиране на движими вещи, ценни книжа или вземания за обезпечение изпълнението на едно задължение.
Запис на заповед	Документ, с който неговият издател се задължава да заплати на падежа на друго лице или на негова заповед определена сума пари.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Запор	Разпореждане на упълномощено длъжностно лице или орган, с което определено вземане или движима вещ на длъжник престава да бъде в негово разпореждане и се предназначава за обезпечение вземането на известен кредитор.
Застраховка	Парично обезщетение, което се изплаща на застрахованото лице от застрахователя при настъпване на застрахователно събитие
Застрахователен договор	Договор, сключен между застраховател и застраховач, според който застрахователят покрива определени рискове, на които е изложен застраховачия, като срещу това застраховачият поема задължение да заплати застрахователна премия.
Застрахователна полица	Основен документ в застрахователната дейност, който се издава от застрахователя и съдържа условията на сключен застрахователен договор. Застрахователна полица е изискуем документ при плащанията с документарни акредитиви.
Застрахователна премия	Периодична или еднократна парична вноска, която застрахованият плаща на застрахователя срещу задължението му да носи уговорени рискове по застрахователния договор.
Застрахователно обезщетение	Сума, която застрахователят изплаща на застрахования при сбъждане на рискове, покрити от застрахователния договор. Застрахователното обезщетение обикновено е равно на размера на понесената щета, но не превишава застрахованата сума.
Застрахователно свидетелство	Документ, който замества застрахователната полица и удостоверява сключването на застрахователен договор. Застрахователното свидетелство се издава от застрахователя и съдържа условията на застрахователния договор. Застрахователното свидетелство замествайки застрахователната полица е много употребяван документ при плащанията, свързани с външната търговия.
Застраховка каско	Застраховка на превозни средства. Може да се сключи за определени рейсове на превозното средство или за определен период от дейността му.
Затворена позиция	Нетна нулева позиция по отношение на дадена валута или финансов инструмент
Зафрахтоване	Сключване на договор за морски превоз на стоки между корабособственика и наемателя на кораба (афретъора) Зафрахтоване се извършва обикновено чрез брокер.
Зелена карта	Документ за ползуване улесненията по спогодбата за взаимно признаване на застрахователното покритие на гражданската отговорност на притежателите на автотранспортни средства и за оказване на взаимна помощ при покриване на щетите при международните автомобилни съобщения. Носи името си от зеления цвят на документа.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Златна уговорка	Условие в търговски договори, в междуправителствени и междубанкови търговски и кредитни спогодби за изключване на валутния риск. Златна уговорка предвижда преизчисление на дължимата сума по договора или спогодбата, в случай, че настъпи промяна в златното съдържание на валутата, в която е договорено да се извърши плащането.
Златен запас	Злато в кюлчета и монети, с които разполага емисионна банка (обикновено, включва и запаса от сребро, платина и др.). Служи за обезпечение на парите.

И

Икономика	1) съвкупност от произв. отношения на даден обществен строй, негова база; структура на конкретен стопански организъм; 2) нар. стопанство на дадена страна; 3) отраслите на нар. стопанство; 4) наименование на дисциплини на стопански науки.
Икономическа ефективност	Изразява (в синтеза) изменението на обществената производителност на труда и фондоемкостта при сравняваните варианти (периоди).
Икон. Криза	Фаза на икон. цикъл. Изразява се в рязко спадане на производството, увеличаване на безработицата, спадане на работната заплата, масови фалити на пром., търг и банкови фирми, нарастване на стоковите запаси и др.
Имобилизация	Превръщане движимо имущество в недвижимо; превръщане оборотен капитал в основен; превръщане капитала на АД в капитал на частни лица; поместване на оборотните средства в малоподвижни ценности
Имобилии	Недвижими имоти
Импаритетност	Неравенство между действителната стойност и покупната цена на ценни книжа и книжни пари.
Имунитет	Законна мярка за неприлагане на принудителни мерки спрямо определена държава, нейни представители и други организации и лица. При невъзможност да се предприемат мерки за принудително изпълнение. Имунитетът е имуществен, при невъзможност да се привличат пред съд - съдебен, а при невъзможност да се облагат с данъци и такси - фискален.
Ин бланко (на открито)	Сделка, в момента на сключването на която продавачът още не разполага със стоката. Вж. Декуверт.
Ин бонис	Израз, употребяван за платежоспособни, добре развиващи се предприятия и фирми.
Инвентар	Точно и подробно описание имуществото, особено движимото, с означаване цените и доходността на всеки предмет; самото това имущество; жив инвентар – работният и продуктивен инвентар; мъртъв инвентар – оръдия и машини, мебели, превозни средства.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Инвентаризация	Задължителна периодична проверка чрез преброяване, измерване и описване на материални средства в отделната отчетна единица. Установяват се отклоненията чрез съпоставяне на наличностите със заприходените и отчетени материални средства.
Инвестиционен посредник	Посредник, между корпорацията, издаваща нови ценни книжа и вложителите, който изкупува направо от корпорацията нейната нова емисия от акции или облигации. Ако посредниците са повече, те формират синдикат за продажбата на ценни книжа на физически лица и институции.
Инвестиция	Дългосрочно вложение на пар. средства за започване и разширяване на даден бизнес
Индекс	Борсов индикатор, отчитащ движението в цените на акциите на определен брой компании, негови компоненти.
Индексна уговорка	Клауза в договора за външнотърговска сделка, предвиждаща изменение на цената, посочена в договора при промяна на съгласуван индекс на цените на световния пазар или на определен национален пазар.
Индосамент	Джиросване, прехвърляне полица на друго лице, с отбелязване това на гърба
Индосатор	Джиратар
Инкасо	Банкова операция, при която банката, действайки по нареждане на едно лице-кредитор, събира определена сума от друго лице-длъжник.
Инкасово нареждане	Писмено нареждане на кредитора(продавача, износителя, бенефициента) до банката му за събиране на суми
Инкотермс	Кодификация на търговски и транспортни формулировки и клаузи от Международната търговска камара в Париж за точно установяване на рисковете и транспортните разходи между купувачи и продавачи при външнотърговските сделки.
Инсолвенция	Неплатежоспособност, фалит
Интелектуална собственост	Собственост върху нематериалните активи (търговска марка, идея, лиценз, авторски права и т.н.)
Интервенция	Намеса, посредничество: 1. Намеса на чуждестранна валута срещу местна при неоправдано или нежелано повишаване курса на местната валута или за покупка на чуждестранна валута срещу местна при спадане курса на местната валута; 2. Посредничество на трето лице при операциите с търговски ефекти, което поема задължението да акцептира, да авалира или да плати вместо длъжника
Инфесия (Infession)	Инфлация в световен мащаб, предизвикана от разстройство в световната валутна система, която води до световна рецесия. Това понятие е въведено,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

за да обясни по-добре стагфлацията през седемдесетте години.

Инфлация	Положение, при което кол-вото пари нараства по-бързо от растежа в производството. За корекция на плащанията се въвежда индексация.
Иждивение	Разноски, разходи
Ипотека	Залагане на недвижимо имущество като обезпечение по отпуснат заем, стойността на което следва да покрива размера на главницата и дължимата лихва.
Ишлеме	Изработка на договорена продукция със суровини и материали на клиента срещу възнаграждение. Предмет на договор за Ишлеме е определен трудов резултат, а не полагане на труд.

К

Камбио	Валута, валутна обмяна
Камбист	Дилър
Канцелинг	Обезсилване на договор или документ
Капитализация	Превръщане на принадлезна стойност в капитал; обръщане на имот в паричен капитал.
Капитални вложения	Съвкупност от парични разходи за създаване на нови и за реконструиране на съществуващи основни фондове с производствено и непроизводствено значение (машини, съоръжения, предприятия).
Капиталов пазар	Пазар, на който се осъществява размяната на дългосрочни финансови средства - акции, облигации, бонове и други ценни книжа.
Капиталово бюджетирание	Процесът на вземане на решения относно инвестиционната политика на фирмата. Оценка на инвестиционни проекти, определяне на рентабилността.
Карго	1. Превозваните стоки с товарен кораб. 2. Товарен кораб
Картел	Монополистическо обединение между еднородни кап. Предприятия, които сключват съглашение за цените, за разпределение на пазарите за пласмент, за обема на производството и дела (квотата) на участниците в него и др. С цел да си осигурят монополно високи печалби.
Каса сконто	Отстъпка в полза на купувача, в случаите, когато той заплаща предсрочно доставените му стоки
Касова сделка	Сделка, при която се плаща в брой, т.е. веднага след стоквата доставка се дебитираща сметката на купувача и се кредитира сметката на продавача.
Касов лимит	Допустим размер налични пари, който може да остане в край на работния ден в стопанските организации за посрещане на надлежни плащания на

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

следния ден.

Кауция	Гаранция, най-често в ценни книжа или недвижими имоти, за изплащане на едно задължение.
Квота	Част от обща сума, разпределена между длъжници, кредитори, вносителите, износителите, участници в съвместни предприятия и др.
Кеш	Налични пари и други ликвидни платежни средства.
Кеш анд Кери	"Плащай и взимай" - търговско условие, според което купувачът заплаща стоката в брой, вдига стоката от склада на продавача и оттам нататък понася разноските и рисковете по нея.
Кеш флоу	Показател за приходите на стопанска организация за определен период.
Клауза	Уговорка между страни по договор, спогодба или споразумение, определяща техните взаимоотношения. Вж. Валутна уговорка, защитна клауза, златна уговорка.
Клиринг	Взаимно прихващане на насрещните вземания на страните по сделките с ценни книжа.
Командитно дружество с акции	Командитното дружество се образува с договор между две или повече лица за извършване търговска дейност под обща фирма, като един или повече от съдружниците са солидарно и неограничено отговорни за задълженията на дружеството, а останалите са отговорни до размера на уговорената вноски.
Комисионна	Възнаграждение, което получава комисионерът от комитента за посредничество между тях.
Комитент	Доверител
Компенсационна сделка	Външнотърговска двупосочна сделка, при която вносът се заплаща с валута, придобита от насрещен износ за същото предприятие или за същата страна.
Компрадор	Посредник, обикновено в развиващите се страни, който познавайки местните условия и ползувайки деловите си връзки, улеснява проникването на чуждестранния капитал в тези страни.
Конвенция	Международен договор или спогодба, обикновено на високо равнище - между държавни ръководители, правителства или правителствени органи.
Конвертируема облигация	Облигация, която може да бъде конвертирана в акции
Консигнант	Лице или фирма, което предава стоки за продажба на консигнация.
Консигнатор	Лице или фирма, което приема стоки за продажба на консигнация.
Консигнация	Вид търговия, при която едно лице (консигнант) предоставя на друго лице (консигнатор) стока за продажба при договорени условия от името на

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

консигнатора за сметка на консигнанта.

Консолидация	Обединяване на две или повече предприятия
Консорциум	Асоциация на компании или физически лица, обикновено свързани с един и същ бранш или имащи общи интереси. Обикновено консорциумите се създават за постигане на общи цели
Контанго	Премия, заплащана от купувача на ценни книжа на продавача, в случаите когато се договори отлагане на плащането.
Контингент	Във външната търговия установена за някои стоки пределна норма на техния внос, износ или транзит в определени страни, изразена в тегло или стойностни единици.
Кonto	Сметка
Кonto коренте	Текуща сметка, която отделни лица, фирми и най-вече банки отварят на постоянните си клиенти за взаимно разплащане по извършените от тях сделки
Контрагент	Страна по договор, спогодба, сделка
Контракт	Договор за покупка или продажба на определена стока, детайлизиращ количеството или качеството на продукта, както и датата, на която договорът ще бъде изпълнен и стоката ще бъде доставена
Концерн	Монополистично обединение на формално самостоятелни предприятия от различни отрасли на основата на фин. зависимост от един или няколко най-едри капиталисти.
Концесия	Исключително право, което една държава дава на едно предприятие или друга страна да упражнява определена стопанска дейност, да експлоатира определени подземни богатства, да събира такси и други.
Конюнктура	Обстановка и условия за развитие на стопанската дейност, които се обуславят главно от измененията на икономиката и се нюансират от редица икономически, политически, природно-климатични и други фактори, а също така от кредитната и фискалната политика на държавната власт.
Корелация	Степента, в която два актива или показателя се изменят един спрямо друг.
Корнери (рингове)	Съглашения между еднородни предприятия, подобно на картела, които имат за цел да поддържат изкуствено висока цена за известни стоки с цел извличане на по-голяма печалба или поддържане ниска цена за борба срещу конкуриращи ги предприятия.
Котиране	1) установяване на цената /курса/ на ценни книжа, стоки, която се образува на борсата; 2) официална публикация на борсовите курсове на ценните книжа, чуждата валута, стоките.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Кредит	Отпускане на средства срещу лихва за определен срок.
Кредитен превод	Извършване по нареждане на наредителя въз основа на което банката задължава неговата сметка и прехвърля наредената сума по сметка на получателя.
Кредитор	Заемодател, лице или фирма отпуснали кредит
Кредитна карта	Банкова карта, чийто притежател разполага със средствата от предварително одобрен кредитен лимит. Тези средства може да бъдат усвоени на части (чрез многократни плащания) или наведнъж (ако дневният лимит за теглене или за плащане го позволява, както и при картите, издавани за покупка в определени магазини)
Кредитна линия	Вид оборотен кредит, при който клиентът може да ползва определена сума пари за определен срок, в рамките на който може многократно да усвоява и погасява суми до кредитния лимит.
Критична точка	Нивото, при достигането на което съществуващата позиция ще бъде точно на “нулата” (няма да бъде нито печеливша, нито губеща).
Крос курс	Съотношението между две валути, което произтича от техния курс по отношение на трета базова валута.
Кулаж	Отстъпка, която се прави при търговията с течни стоки за разливане, изтичане, изпаряване или оставяне по съдовете.
Купон	Лихва по облигация
Курсова разлика	Разлика, която се получава от изменяне курса на разни циркулиращи през определен период ценности
Куртие (меклер, дилър)	Посредник за сделки обикновено при стокови или фондови борси, също така и при застрахователни и фрахтови операции.

Л

Лайнер	Търговски кораб за генерални товари, изпълняващ рейсове по разписание, като през определени периоди посещава предварително набелязани пристанища.
Левъридж	Нарича се още лостов ефект. Използване на заеман капитал с цел увеличаване на нормата на възвръщаемост. Използването на лостовия ефект е свързано с поемане на допълнителен риск, тъй като се увеличава не само печалбата, но и евентуалната загуба.
Легализация	Потвърждение верността или законността на един документ от официални държавни органи и власти или от нотариално органи.
Легислатура	Съвкупност от органи в една страна, които издават законни и нормативни актове; 2. Срок на пълномощията на основния законодателен орган,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

определен от конституцията на страната.

Либор	(Libor - London I nterbank O ffered R ate) - Базисен лихвен процент, по който банките си предоставят взаимно заеми в 10 валути на Лондонския паричен пазар. Използва се като база (референтен курс) за определяне на други лихви по различни банкови операции
Лизинг	Наемане на машини и съоръжения, които имат производствено предназначение, висока доставна стойност и кратък срок на морално остаряване, за определен срок, уредено със специален договор между наемателя (арендатора) и наемодателя (обикновено специализирана лизингова компания).
Ликвидация	Прекратяване стопанската дейност на едно предприятие, последвано от редица мероприятия за събиране на вземанията и изплащане на задълженията му.
Ликвидационна квота	Частта от имуществото на едно акционерно дружество или ООД, която всеки акционер (член) получава съразмерно с притежаваните от него акции (дялове) след ликвидацията на дружеството.
Ликвидант	Кредитор предявил искане при ликвидация
Ликвидатор	Официално лице, назначено от съда да наблюдава делата на банкрутиралата фирма и да осъществи принудителната и ликвидация.
Ликвидност	Ликвидността показва колко бързо даден актив може да продаден и превърнат в пари.
Ликвидация	Процес, в резултат на който се преустановява дейността на изпаднала в неплатежоспособност компания и тя се закрива.
Лимитирана сделка	Покупко – продажба на валута или ценни книжа, при която наредителят определя на банката или борсовия агент минималния курс, по който да продаде определена валута или ценни книжа, или максималния курс, по който да купи определена валута или ценни книжа.
Лимит	Крайна (максимална или минимална) сума или количество, определени от държавен орган, банка, кредитора, страна по договор и пр.
Лицензия	Предоставяне на права за ползуване на изобретения, рационализации, промишлени образци и модели, търговски марки и други за определен срок и при договорени условия от едно лице (лицензиар) на друго лице(лицензиант).
М.Лифо метод	Счетоводен метод за оценка на материалните запаси. Последно произведените/придобитите количества се продават първи.
Лихвочисло	Счетоводно число, чрез се изчислява месечната лихва по дебитните/кредитните сметки на клиента, при условие, че една лихвена

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

година се състои от 360 дни, а един лихвен месец от 30 дни. Изключение са ДЦК и депозитите със срок под един месец, където базата е 365/365 дни.

Лицензия	Разрешение, което държавната власт дава за право на внос или износ на стоки; патентна л. - предоставяне на други лица правото на използване на патентовано изобретение
Ломбард	Заложна къща или кредитен институт, специализиран в отпускане на заеми срещу залог на движими имуществва.
Ломбардна лихва	Лихвеният процент, по който при нормални обстоятелства централната банка предоставя кредити на системата от търговски банки. Такива кредити са винаги срещу ценни книжа. Л.л. обикновено се определя около половин пункт над сконтовия процент.
Лот	Най-малък, неделим обем единици от даден актив (валута, акции, облигации и т.н.), които са предмет на търговия.

М

Маклер	Борсов и валутен посредник. Официално регистрирано лице, което свързва купувача и продавача при покупко-продажба на ценни книжа или изпълнява поръчки за борсови сделки от купувачи и продавачи на ценни книжа.
Мандат	1. Договор между две лица (доверител и довереник), според който доверителят възлага, а довереникът изпълнява за сметка на доверителя определени правни действия; 2. Срок на изпълнение на длъжност на високи изборни постове.
Марж	Отклонение от основна или специално договорена норма или разлика между минимални и максимални количества и суми при търговски сделки.
Маржин	Парична сума или допълнителни гаранции, депонирани от клиент при неговия брокер, от брокер при неговия клирингов член или от клирингов член в клиринговата къща, за да бъде осигурен брокерът или клиринговата къща, за да бъде осигурен брокерът или клиринговата къща срещу загуби от отворени фючърсни контракти.
Маркет мейкър	Борсов посредник при продажбата на акции. Печалбите си получават от разликата между цената, на която продават акциите и цената от търсенето им
Маркетинг микс	Съвкупност от методи и средства, чието правилно комбиниране съдейства за ефективното придвижване на стоката от производителя до потребителя. М.м. обхваща продукта, опаковката, стоквата марка, цената, каналите на реализация, рекламата, техническото обслужване и др.
Матуритет	Остатъчен срок до падежа на даден финансов инструмент или задължение.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Менителница	Писмено нареждане с определено съдържание на едно лице-издател (трасат) до друго лице-платец (трасат, акцептант) да плати на определен падеж определена сума на трето лице-поемател (ремитент, бенефициент) или негова заповед.
Мецинин финансиране	Схема на финансиране, при която заемодателят получава правото да придобие дялово участие в дружеството на заемоискателя, в случай че последният не успее да изплати задълженията си.
Мита	Такса, заплащани на държавата при внос, износ или транзит на стоки. Имат фискални и регулиращи функции.
Митническа декларация	Декларация, давана от собственика на стоката пред митническите власти. Бива временна, която се подава при депозиране на стоките в митническите складове и окончателна - след установяване на точните данни за обмитяване на стоката.
Митническа тарифа	Тарифа за прилаганите мита. Прилага се адвалорни митнически тарифи за мита, които се начисляват според стойността на стоките и специфична митническа тарифа за мита, определени според теглото, бройките или мярката на стоките.
Митнически кредит	Отлагане заплащането на митата срещу гаранция, издадена от банка, че ако притежателят на стоката не плати дължимите мита, те ще бъдат заплатени от банката.
Мечи пазар	Пазар, на който търговци и инвеститори имат отрицателно отношение и цените падат.
Монетарна политика	Монетарната политика се провежда от централните банки. Целта е да се контролират инфлационните процеси чрез увеличение или намаление на паричното предлагане.
Монопол	Пазарно разпределение, при което една компания владее целия пазар на даден продукт или услуга.
Мора	Пресрочване на плащане
Мораториум	Отлагане на плащането на държавни задължения с настъпил срок.
Морска ипотека	Заем отпуснат на корабособственика срещу залог на неговия кораб.
Мостов кредит	Временен кредит - до получаването на друго финансиране. По-разпространен е в корпоративното банкиране; в банкирането на дребно такъв заем се предлага, когато клиентът иска да купи ново жилище, преди да продаде старото

Н

Набирателна сметка	Банкова сметка за внасяне на капитала на учредяващо се дружество
---------------------------	--

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Навло	Такса за превоз на стоки с различни видове транспорт, която се заплаща на превозвача.
Наложен платеж	Форма на събиране на равностойността на една стока чрез превозвача на стоката.
Негоциране	Преотстъпване на прехвърляеми кредитни, разплащателни и стоков-разпоредителни документи, изразяващо се най-често в тяхното продаване (пускане на пазара), залагане или скотиране.
Негоцируми документи	Търговски, кредитни и платежни документи, които отразяват определени права (най-често върху стоки) и които могат да се прехвърлят от едно лице на друго.
Неделима акция	Акция, която принадлежи на няколко лица. В някои случаи се изисква съпритежателите на такава акция да посочват един от тях, който да упражнява правата и да носи задълженията на акционер.
Непреодолима сила	Форс мажор
Неснижаем остатък	Най-ниската допустима дневна наличност по депозит или картова сметка
Нето	Чисто -без амбалаж, надбавка и други.
Нето-баланс	Платежен или външнотърговския баланс, перата на които са очистени от насрещни вземания или задължения.
Неустойка	Договорно или нормативно установена парична сума, която един от контрагентите, по сделка трябва да плати на другия, в случай че не изпълни или не изпълни добре определените в договора свои задължения.
Новация	Подновяване на договор или на документ.
Номенклатура	Списък, опис. Употребява се най-често като опис на стоките, които се произвеждат, внасят или изнасят от едно предприятие или една страна.
Номинална стойност	Стойността, която е отбелязана върху ценните книжа, банкноти и монети.
Нотариален акт	Протокол от нотариуса, който се удостоверяват сключени пред него гражд. сделки (продажба на недвижими имоти, ипотеки, завещания и др.)
Нотиране	Отбелязване, обявяване - най-често на курсовете на ценните книжа и на валутите.
Ноу-хау	Обект на лицензионна търговия, представляващ, информации, справки, планове, чертежи и други, които съдържат данни (понякога секретни) за започване и усвояване на ново производство.

О

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Обезпечение	Активи, които се блокират в полза на банката и могат да послужат за покриване на дължимите суми, ако кредитът не бъде издължен.
Обезпечителен марж	Разликата между стойността на обезпечението и главницата по кредита.
Облигации	Вид лихвоносни дългосрочни ценни книжа, емитирани от правителството, местни органи на властта, банки, други финансови институции и фирми.
Облиго	Задължение, ангажимент, отговорност
Обмитяване	Облагане на стоки с вносни и износни мита.
Оборот	Приходите от всички продажби, осъществени от една фирма за определен период от време.
Оборотен капитал	Променлив капитал, част от производителния капитал, чиято стойност се пренася изцяло върху стоката за един произв. период и се връща у капиталиста във вид на пари след реализация на стоката.
Оборотна ведомост	Списък на счетоводните сметки с техните обороти, начални и крайни остатъци и сборовете им за определен отчетен период (месец, година)
Овърдрафт	Овърдрафт е форма на кредит, при която клиентът има възможност да тегли суми в брой или да нарежда плащания за суми до определен лимит надвишаващ наличността по банковата сметка.
Одит	Професионално изследване и потвърждаване на счетоводните данни на фирмата
Опция	Опцията представлява право, но не и задължение, за покупка или продажба на даден актив на фиксирана цена до определена дата (падеж).
Органически състав на капитала	Съотношението между постоянния и променливия капитал (стойностния състав на капитала).
Ордер	Заповед – писмено нареждане в търговията, транспорта и банковото дело.
Осигурителен доход	Доходът, върху който се дължат осигурителни вноски
Осигурителна ставка	Процентът, с който се умножава съответната осигурителна база.
Осигурителни рискове	Събития довели до намаляване или загуба на трудовия доход на осигуреното лице.
Основен капитал	Част от производителния капитал, която участва изцяло в кап. произв. процес и пренася на части стойността си върху стоката в течение на редица произв. Периоди.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Отбив	Работ. Намаление от договорената цена в полза на купувача, което се прави за някои недостатъци в качеството на една стока, за покупката на по-големи количества, поради предсрочно заплащане и други.
Оферта	Предложение за сключване на търговски сделки, направено то едно лице (оферент), което обикновено е продавач, до друго лице – обикновено потенциален купувач.
Офшорна зона	Офшорните зони представляват държави, които прилагат по-малко регулации или поддържат по-ниски корпоративни данъчни ставки.

П

Падеж	Ден, определен за плащане на търговския ефект, на фактура или платежен документ с отсрочено плащане, както и за погасяване на задължение.
Пазарен дял	Обемът на продажбите на дадена компания, изразен като процент от общите продажби за отрасъла.
Пазарна капитализация	Стойността на акциите на публична компания в определен момент. Изчислява се чрез броя издадени акции умножени по текущата им пазарна цена.
Параф	Подписвам договор с инициали за потвърждение на предварителна договореност
Паритет	Равенство еквивалент. Съотношение между две валути основано на тяхното златно съдържание.
Паричен пазар	Пазар на който се търгуват краткосрочни финансови инструменти. Те са с матуритет по-малък от една година и обикновено се използват за заемане на ликвидност.
Парично обръщение	Движение на наличните пари в границите на една държава.
Пасив	1) Задължение 2) Частта от счетоводния баланс, която показва задълженията на дадена фирма
Пасивен търговски баланс	Преобладаване на вноса над износа.
Паушална сума	Обща сума на разходи, включваща различни компоненти. Употребява се при международния туризъм и изразява разходите за хотел, храна, трансфер, пари на ръка и пр.
Печалба	Разликата между цената, по която се предлагат стоките и услугите, както и разходите за производството и доставката им.
Плаващ лихвен	Лихвен процент, който се променя при промяна на БЛП, ЛИБОР, ЕУРИБОР или въобще при изменение на конюнктурата. Използва се предимно при

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

процент	кредити и облигации.
Платежен баланс	Съотношение между сумите на действително извършените плащания към чужбина и от чужбина за определен период.
Платежоспособност	Показател за финансовото състояние на стопанските организации, изразяващ се чрез съпоставка на ликвидните активи (вж. Ликвидност) на предприятието с текущите му задължения.
Погасителен план	Включва датите и размера на всички вноски през периода на изплащане на един кредит, както и остатъка от главницата след всяко плащане.
Поглъщане	Придобиване на контрол на една компания над друга, чрез закупуване от първата на необходимия за това брой акции от втората.
Подотчетно лице	Лице, на което по служебен ред е възложено, събиране, съхраняване и отчитане на обществени парични средства и материални ценности. За него е установен спец. режим на отговорност при липси, злоупотреби, повреди и др.
Подценена валута	Валута, курсът на която е по-нисък от нейната реална покупателна сила.
Полица	Запис на заповед
Порто	Разноски, събрани от банка за пощенски такси.
Поръчителство	Договор между кредитор и поръчител, последният да отговаря за задължението на един длъжник към кредитора.
Постоянен капитал	Част от капитала, която се изразходва за средства за производство и в произв. процес не изменя величината и стойността си. Дели се на основен капитал и оборотен капитал.
Потребление	Използване на обществения продукт за задоволяване на човешки потребности;
Право на регрес	Право на лице, за което произлизат някакви задължения, да се възмезди от други лица, които по договор или по закон носят солидарна или индивидуална отговорност по същото задължение.
Премия	1. Сумата, с която ще се увеличи цената при покупка на стока с по-добро качество. 2. Отнася се до фючърс за определен месец на доставка, който се продава по-скъпо спрямо друг. 3. Цената, която купувачът плаща на продавача на опцион контракт.
Презастраховане	Договор между един застраховател с друг или специален презастрахователен институт за преотстъпване на права и задължения по една застраховка.
Презастраховане	Широко разпространена форма за преразпределение на рисковете в

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

то	застрахователното дело.
Преференциални мита	Мита облагодетелстващи една държава или група държави.
Преференция	Специални предимства, обикновено предоставяни взаимно от две или повече договарящи страни по отношение на външнотърговските условия или на митническите облагания.
Префикс	Твърди, неизменни цени.
Приватизационен фонд	Организация, обединяваща капиталите на известен брой участници в масовата приватизация с цел по-успешно участие в търговете и по-централизирано Управление на закупените предприятия.
Привилегия при плащането	По-благоприятно третиране на кредитор при предприемане на изпълнителни действия срещу длъжник въз основа на признати от закона условия.
Принципал	Фирма или лице, от чието име и за чиято сметка извършват стопански или финансови операции филиали, агенти, комисионери, пълномощници, представители, прокуристи и подотчетни лица.
Приобретател	Правоприемник. Означава и страна купувач или по даден договор.
Прихващане	(компенсация) Взаимно погасяване на насрещни, изискуеми и безспорни задължения за пари или еднородни родово определени вещи до размера на по-малкото от тях.
Провизион	Посредническа комисионна, изплащана на търговския агент или комисионера за извършена от него посредническа дейност
Провизия	Парична сума, която лице, платец по акредитив, гаранция, чек и други внася в банка, за да служи като покритие на плащане, което банката ще прави за негова сметка.
Продажба	Прехвърляне собственост на една вещ, стока, имущество, право, ценни книжа, валута и други от едно лице на друго срещу заплащане.
Прокура	Определени права и пълномощия, които едно предприятие дава на лице от неговия персонал да извършва от името и за сметка на предприятието сделки, определени по сума и вид.
Пролонгация	Удължаване на валидността срок на спогодба, споразумение или договор, а също така на падежирано задължение, акредитиви, менителници и други.
Профикс	Определена, твърда цена.
Промоция	Вид представяне на даден продукт, продуктова линия, услуга с цел запознаване на аудиторията и привличане на вниманието на потенциални клиенти към нея.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Протекционизъм	Система от мерки главно из областта на търговската и митническата политика за покровителстване на местни стопански организации от чуждестранната конкуренция в границите на националната икономика.
Пълномощие	Едностранно прехвърляне на права за извършване на сделки от едно лице (упълномощител, доверител) на друго лице (пълномощник, довереник).
Първичен пазар	Пазар, на който издателят на дългови инструменти ги продава директно на инвеститорите или пазар, на който се продават нови акции с цел набиране на капитал.
Пътнически чек	Вид чекове, които се купуват от лице и при представянето им в друга държава то може веднага да получи сумата в съответната местна валута. Издават се от American Express, VISA International, MasterCard/Thomas Cook и др.

Р

Рабат	Намаление, отбив от основната цена.
Равнище на безработица	Равнището на безработица изразява броя на безработните лица като процент от работоспособното население в една държава.
Рамбус	Рамбус в смисъл на наложен платеж – договор за експедиране на стока, при който пощенските или жп органи се задължават да съберат от получателя на стоката нейната стойност и да я отчетат на изпращача
Рамбурсман	Налагане платеж.
Рамбурсен кредит	Предоставяне на банков акцепт срещу предаване на стоково-разпоредителните документи по отрит акредитив.
Рандеман	Количество готова продукция, което може да се получи от определено количество суровини или материали, изразявано обикновено в проценти.
Рата	Договорена сума за погасяване на част от едно задължение.
Рати	Еднакви погасителни вноски по главницата и намаляващи лихвени вноски, тоест общата вноска е най-висока в първия период на погасяване на дълга.
Ревалвация	Повишаване на курса на националната валута спрямо другите валути.
Реверс	В търговското право всяко задължение, което се придружава временно отчуждаване (във формата на залог) на ценности, процентни книжа и т.н.; задължение да се откупи дадена в залог полица.
Револверен кредит	Автоматически възобновяем кредит, отпускан от банка или друг кредитен институт на дадено физическо или юридическо лице.
Револвиращ кредит	Възобновяем кредит, при който банката може да предоставя суми след погасяването на дадена част от него, до достигането на определения общ лимит на кредита. Обикновено включва и междинен срок за погасяване.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Револвираща кредитна карта	Карта, при която дългът може да се погасява на части (виж Минимално плащане), като с всяка погасителна вноска се възстановява разполагаемата сума (лимит) по картата.
Регрес	Право на кредитора за обратен иск към предшествуващите го длъжници.
Редуциране	Намаляване, съкращаване на цени, на курсове, на количества, на лимити, на кредити, на лихви и други стойностни стопански показатели.
Реекспорт	Препродажба на вносни стоки в непроменено състояние (извън доупаковка или сортировка) на трета страна. Без значение е дали препродаваните стоки минават (престояват) през стената реекспортър
Реинвестиция	Влагане на част от получената вече печалба за разширяване на бизнеса
Режийни разноски	Административни разходи на стопанската организация, чийто размер не е в пряка зависимост от оборота на организацията.
Резидент	Местно лице
Рейд	Район от басейна на пристанище, където корабите хвърлят котва и чакат ред да акостират на кей за товарене или разтоварване.
Реквизит	Необходими съставки в съдържанието на ценните книжа, търговски ефекти, платежни документи и други, без които те са невалидни.
Реквизиция	Принудително възмездно (за разлика от конфискация) изземване от държавата на частни или обществени имуществва за държавни нужди.
Рекламация	Възражение на страна по договор или сделка срещу неправомерни действия или бездействия на другата страна, водещи до неизпълнение и неточно изпълнение на договор и причиняващи щети на рекламиращата страна.
Рекурс	Право на обратен иск.
Ремисия	Отстъпка, спадане за закръгляне сумата на платеж по сметка.
Ремитанс	Превод на пари чрез банка или поща.
Ремитиент	Лице, в полза на което или на заповед на което се извършва плащане по менителничен ефект. Вж. Менителница.
Рента	Периодично получаван доход от паричен капитал и др. собственост, несвързан с предприемаческа дейност. Бива: поземлена рента и рента от паричен капитал.
Рентабилен	Получаване на чист доход (печалба).
Репо	Сделка, при която ценни книжа се продават с уговорка да се изкупят обратно след определен срок.
Ресконтро	Спомагателна сметководна книга, която се състои от частните сметки на отделни лица.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Реституция	Възстановяване на предишното положение; връщане на разноски след разваляне на договор.
Реторсия	Контрамерки на една държава, взети срещу друга като възмездие за нейното неправилно или дискриминационно третиране, което засяга икономическите ѝ интереси.
Рефакция	Отстъпка, отбив от цената поради вложено качество, несъответстващо на договореното в сделката. Предвижда се, когато в договора се съдържа клаузата за базисно средно качество, при което продавачът може да достави стоката с отклонение в качеството в плюс или минус, но в допустими граници, наречени толеранси.
Референция	Сведения за финансовото състояние, за икономическите възможности, деловите връзки, платежоспособността, ликвидността, моралните качества на лица, форма, стопанска организация. Референции се дават от банки, специални бюра и други обикновено секретно и без отговорност за този, който предоставя референция.
Реципрочитет	Условие в договор за взаимни адекватни и еквивалентни отстъпки от двете страни по договора.
РИНГС	Система за междубанкови плащания в реално време. Всички преводи на стойност над 100 000 лв. задължително минават през тази система, а не през БИСЕРА.
Риск	Възможността да се получи различна от очакваната възвръщаемост на инвестицията. Това включва вероятност от загуба част от инвестираните средства или на цялата инвестиция.
Рискова експозиция	а) Всички кредити и други вземания на банка, отразени като балансови позиции, независимо от основанието за възникването им и използвания финансов инструмент, за които има риск от намаляване на балансовата им стойност; б) условните задължения на банката, отразени като задбалансови позиции, за които има вероятност да бъдат изплатени от банката.
Рифънд	Връщане обратно на неправилно получена сума или такса при неползуване на транспортна или друга услуга.

С

Салдо	Състоянието на дадена счетоводна сметка към определена дата, показва наличност или задължение.
Сампъл	Мостра, пробно количество от стокова партида.
Самоучастие	Изискваният от банките минимален процент на участие на кредитополучателя със свои средства в стойността на проекта. Отнася се само за заеми с целево предназначение

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Санитаране	Мерки за заздравяване финансовото положение фюзия, извънредна кредитна помощ, намаляване на основния капитал и реконструиране на производствената и търговската дейност.
Санкция	Обезщетение в размер и форма, които са предвидени в договора, при неизпълнение, напълно изпълнени или недостатъчно добро изпълнение на ангажименти при търговски сделки.
Сараф	Обменител на чужди пари
Свободно пристанище	Определен район в някои морски пристанища, в които могат без мита да се разтоварват и претоварват стоки, пристигащи от чужбина, да се преработват, да се съхраняват и да се експедират или отново за чужбина или за вътрешността на страната, след като се заплати съответно мито.
Свързани лица	Лицата, едното от които контролира другото лице или негово дъщерно дружество
Сделка “СУАП”	Суап – сменям, разменям. 1. Валутна операция, при която двете страни по сделката си разменят една валута срещу друга с уговорката, че след определено време всеки контрагент ще върне на другия валутата, която първоначално е получил.
Сделка форуърд	Срочна сделка с валутни авоари, с ценни книжа или определени стоки, предмет на този вид търговия, при която доставката се извършва в определен бъдещ период.
Сепарация	Сортиране на стоки по еднакви видове, асортименти и качествени характеристики.
Сертификат	Документ, използван във външнотърговските операции, с които се удостоверява качеството, произхода или теглото на стоката.
Сетълмент	Изпълнението на задълженията по сделка с ценни книжа за тяхното регистриране по сметка за ценни книжа на приобретателя в Централния депозитар и за тяхното заплащане.
Синдик	Назначен орган от съда за ликвидиране на фирма, изпаднала в несъстоятелност.
Скалпиране	Спекулантът е лице, което обикновено поема по-висок инвестиционен риск, с цел получаване на по-висока възвръщаемост.
Сkonto	спадане от сумата на сметката заради плащане в брой или преди скока.
Сконтон кредит	Краткосрочен кредит, който кредитният институт отпуска чрез покупка на менителница преди падежа им на предявителя на тази менителница.
Сконтон процент	Процентът, по който централните банки сконтират(вж. Сконтиране) търговски ефекти на търговските банки. Този сконтон процент служи за основа на лихвеното равнище в цялата страна, доколкото търговските банки

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество “Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

отпускат кредити и приемат влогове съобразно приложения спрямо тях сконтовия процент на съответната централна банка.

Сконтова политика	Дисконтна политика – средство на кредитната политика, която действувайки чрез повишаване или понижаване на сконтовия процент на централната банка оскъпява или поевтинява кредита и заедно с това влияе върху икономическата конюнктура.
Сливане	Сливането на две и повече компании с цел да се създаде нова, по-мощна компания.
Слип	Предложение за застраховка или презастраховка с определена форма, съдържащо данни за предмета на застраховката, срок, сума, комисионни и други условия.
Солвенция	Платежоспособност на стопанската организация, активите на която покриват пасивите.
Соло	Срочна сделка, необезпечена с насрещна сделка в брой.
Спедитор	Лице или организация, които посредничат между товародателя и превозвача.
Спекулация	Сделка, при която се цели печалба чрез очакваните краткосрочни колебания на цената или курса, но не се изключват и евентуални загуби, ако очакванията не се осъществят. Спекулация може да се извършва на един или повече пазари.
Спекулант	Редовен участник в повечето борси, който се опитва да предвиди и изпревари промените в цените на акциите и чрез бързи покупки и продажби да получи печалба.
Спесимен	Образец от подпис. Чужди банките, които поддържат кореспондентски отношения се разменят тетрадки със спасимен.
Спецификация	Съдържа подробен опис на стоките по конкретната сделка с указание за вида, количеството, броя, теглото и други данни.
Сполиация	Ограбване;отнемане на имот без възнаграждение.
Спот курс	Настоящата стойност на някакъв актив за разлика от цената по фючърс, форуърд или опция.
Спред	Разликата между курс "купува" и курс "продава" на даден финансов инструмент.
Срочен депозит	Влог, който може да се изтегли след изтичане на определения с договора за депозит срок
Срочни сделки	Сделки с опции, фючърси и други сделки с ценни книжа, които предвиждат отлагане на техния сетълмент до определен срок.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Стагнация	Застой, слаба елова активност, икономическа конюнктура с кризисни белези.
Стагфлация	Едновременно проявление на стагнация и инфлация.
Стандарт	Установени, всеобщо признати или нормативно определени показатели за една стока или за едно производство, отнасящи се главно до качеството, състава, размерите, свойствата и други.
Статмология	Част от счетоводна наука, чийто обект на изучаване е балансът.
Стелаж	Условна борсова сделка, която се състои в правото на една от договорилите се страни да купи или продаде определено количество ценни книжа при известен курс за известна премия.
Стокооборот	Движение на стоките от производството до сферата на потреблението.
Сторно	Метод, прилаган за изправяне на счетоводни грешки, като вместо погрешно записване в дебита на една сметка се прави такова в кредита и обратно.
Стоп поръчка	Вид лимитирана поръчка, която се изпълнява при достигане на определена цена. Обикновено се използва за ограничаване на евентуалната загуба от открити позиции.
Субвенции	Държавни финансови помощи, отпускани с протекционистични цели на отделни корпорации или на предприятия от цели стопански отрасли главно за изкуствено поддържане на спадащи пазарни цени.
Субдоставчик	Доставчик на главния доставчик
Суброгация	Преминаване на правата на кредитора върху поръчител, авалист или гарант, когато някой от тях е изплатил задължение вместо длъжника.
Субсидия	Безвъзмездна помощ, отпускана от държавата или местните органи на властта за развитието на определена дейност от фирми, лица и др.
Суинг	Технически кредит при клиринговите спогодби.
Сукцесивно учредяване	Учредяване на дружества със стопанска цел, като основният капитал се попълва не веднага след основаване на дружеството, чрез последователни вноски или допълнителни подписки на акции.
Сурогат	Малоценен заместител на пълноценна оригинална стока.
Съкровищни бонове	Краткосрочни правителствени ценни книжи, издавани с 13, 26 или 52 седмичен Падеж, които обикновено се продават с отстъпка от номиналната и заемат важно място на паричните пазари.
Съкровищни облигации	Дългосрочни (до 30 години) кредитни финансови инструменти на правителството на САЩ, върху които се изплаща лихва на полугодие, докато настъпи техния падеж или бъдат обявени за изкупуване, като в случая на инвеститорите се изплащат капиталът и окончателната лихва.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Същинска (истинска) стойност	Разлика в плюс или минус между упражнената цена на опцията и текущата цена на базовата стока или фючърския контракт.
Т	
Тайминг	Избор на подходящ момент за покупка или продажба.
Технически анализ	Метод за оценка и прогнозиране на стойността на активите, чрез данни за пазарната активност, като историческа цена и обем на търговията.
Такса	Заплащане на определена услуга, която се получава или се иска от държавата. Размерът се определя от държавата.
Талон	Дубликат на документ, оставян в кочана на чекова книжка; основната част на ценна книга (акция и др.)
Текуща сметка	Вид безсрочна сметка, която е предназначена за получаване и нареждане на преводи, а не за спестяване.
ТИР	Документ за транзитен автомобилен превоз на стоки за улесняване на митническите формалности, издаван от вътрешна или гранична митница в изпращаната стара за еднократно пътуване след пломбиране на товарен автомобил.
Тираж	Частично изплащане на част от облигационни заеми, съгласно погасителен план.
Титуляр	Носител на права върху дадено имущество. В тесен смисъл собственикът на банкова сметка, която носи името на титуляра.
Товарителница	Документ за натоварване на стоки за жп., автомобилен, въздушен и речен транспорт. Един от основните видове стоково-разпоредителни документи.
Толеранс	Отклонение в количеството и качеството на доставените стоки спрямо договорените при една външнотърговска сделка. Толеранса се определя обикновено в процент – в договора за доставка или в съответствие със съответните търговски юзанси.
Тонаж	Капацитет на кораб за превоз на товари, изразен в тонове.
Транзит	Превоз на стоки през една (или повече) страни, която не се явява нито страна-изпращач, нито страна –получател.
Трансакция	Търговска или финансова, обикновено международна операция.
Транснационална компания	Компания, която притежава предприятия и административни офиси в много страни.
Транш	1. Част от кредит, който се предоставя или ползува на части. 2. Дял от ценна книга.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Трата	Менителница.
Трезор	1. Специално оборудвани касови помещения в банката за съхраняване на ценности – пари, ценни книжа, благородни метали и други. 2. Държавно съкровище, хазна, ведомство, отговорно за държавните финанси, министерство на финансите.
Тренд	Трендът е основната посока, в която се движи цената или пазарът.
Търг	Продажба на ценни книжа или материлани активи, чрез тайно или явно наддаване от купувачите
Търговска спогодба	Договор между две или повече държави, който регулира търговските отношения между тях.
Търмс оф трейд	Условия на търговията, съотношение между индекса на износните цени към индекса на вносните цени за една страна, изразено в процент.

У

“Удобен флаг”	Термин, прилаган за регистрация на кораби в страни, които предоставят по-изгодни условия за корабоприжателите: ниски данъци и такси, по-либерално трудово законодателство, ниско трудово заплащане, по-свободни технически изисквания към корабите и други.
Ултимо	Последен, краен; в търговската и борсовата терминология – последният ден на месеца.
Упражнена цена	Цената, определена в опцийния контракт, на която базовия фючърсен контракт или стока ще премине от продавача към купувача.
Ускорено плащане	Форма на вътрешни разплащания, при която банката заверява незабавно сметката на доставчика при неговото искане и задължава сметката на купувача.
Условен влог	Влог в полза на трето лице, като вносителят поставя условия за разпореждане със средствата
Условна сделка	Сделка, при която страните се договарят, че сделката ще се счита за префекта, ако се изпълни определено условие.
Учредителна акция	Акции, които се разпределят между учредителите на едно акционерно дружество и се ползват с привилегии пред обикновените акции. Вж. Привилегирована акция.

Ф

Факторинг	Търговска дейност, при която едно лице поема задължението да събира вземания на друго лице.
Фиксинг	Определеният от Централната банка курс за деня на лева към чуждестранни валути, така наречения базисен курс.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Фалимент	Несъстоятелност
Фалит	Състояние, при което дадена фирма или повече дългове, отколкото може да плати, вследствие на което съдът обявява нейната неплатежоспособност.
Фиксинг	Валутен курс на дадена банка или друга финансова институция в даден момент
Фиксиран лихвен процент	Лихвен процент, който не се променя за целия договорен срок, въпреки измененията в конюнктурата. Обикновено се използва при кредити, тъй като лихвите по депозитите почти винаги са фиксирани. Виж Плаващ лихвен процент.
Фиктивен капитал	Съвкупност от различни ценни книжа, акции, облигации, влогове, листове и др.т., които принадлежат на дадено предприятие и циркулират на фондовия пазар.
Финансиране	Предоставяне на дадено предприятие, капитал в парична форма
Финансова година	(Фискална година, бюджетна година) период, използван за калкулиране на годишната финансова отчетност в държавата, бизнеса и организации, които са неправителствени и т.н.
Фиск	Стокова или валутна сделка, която може да се изпълни само точно в определен срок. Изпълнението след срока не се счита за закъснение в изпълнението, а за неизпълнение.
Фира	Намаление на количеството на стоката при транспорт или складиране, което се признава от купувача и което се дължи на химическите и физическите свойства на стоката.
Фифо метод	Счетоводен метод за оценка на материалните запасите. Най-рано произведените/ придобити количества се продават първи.
Фонд	Дружество, което се занимава с инвестиране на средства в диверсифициран портфейл от активи (акции, облигации, недвижими имоти и др.).
Фондова борса	Особена борса или отдел от стокова борса, където се извършват сделки по купуване, продаване на чуждестранна валута и ценни книжа.
Фондови сделки	Борсови сделки с финансови ценности, за срок или с готови пари, извършвани чрез посредничеството на официален маклер.
Фондов капитал	Капитал вложен в ценни книжа
Фондове	Ценни книжа, приносящи доход
Форекс	Форекс (от английски - foreign exchange) е международният валутен пазар. Представлява мрежа от финансови институции, които обслужват международни сделки.
Форфетиране	Окончателно прехвърляне на осигурено с менителница вземане, при което

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

купувачът на това вземане губи правото на регрес по отношение на продавача, ако длъжникът откаже да плати на падежа на менителницата.

Форуърд	Сделка за хеджиране, при която страните се договарят едната да продаде, другата да купи на някоя по-късна дата определено количество от установения актив по предварително договорени цени и условия на изпълнение.
Форуърд курсове	Валутни курсове по срочни сделки, показващи каква стойност ще има валутата след определен период от време на база точно определени основни направления на изменение на валутния курс в бъдеще.
Франкировка	1. Определяне на мястото, където една стока се предава от продавача на купувача. 2. Предварително заплащане на превозните такси при жп транспорта в определена гара.
Франко	Условие в търговска сделка, което определя до кое място свършват разноските и рисковете при превоз на стоката, предмет на сделката, за продавача и започват за купувача.
Франчайзинг	Договорна форма, при която една фирма предоставя на друга фирма да използва нейната марка, технологиите и др. за определен срок от време срещу заплащане в определена форма.
Фрахт	Превозна такса за превозване на стоки по вода. Определя се в договора за морски превоз (вж. Чартър).
Фузия	Сливане на две или повече стопански организации, които обикновено имат вертикална или хоризонтална производствена връзка, с цел за заливане на пазарните позиции или за саниране и предотвратяване на фалита на една от тях.
Фундаментален анализ	Изучаване на базови, лежащи в основата на нещата фактори, които ще се отразят на предлагането и търсенето на стоките, търгувани н фючърския пазар.
Фурнитура	Название на различни спомагателни материали и принадлежности, консумирани в някое производство
Фючърс	Средство за извършване на покупката или продажбата на стоки и ценни книжа на фиксирана дата в бъдещ период.

Х

Хазна	Трезор
Хедж фонд	Хедж фондовете са финансови институции, които инвестират в агресивни портфейли, като използват деривативни инструменти като опции, финансов левъридж, къси продажби, лихвен арбитраж и други.
Хеджиране	Начин на намаляване на кредитния риск чрез извършване на срочни сделки

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Гражданско дружество „Бизнес инкубатор – Бургас“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

така, че съществуващият риск по някоя предварително сключена сделка или налична позиция да бъде избегнат или сведен до минимум срещу заплащане на договорената цена на хеджирането.

Ц	
Цедент	Цесия
Ценни книжа	Книжа, които дават на своите собственици правото да получават паричен доход. Те се делят на книжа с определена лихва и книжа с променлив доход.
Цесиор	Лице, върху което се прехвърля вземане
Цесия	Договор, чрез който кредиторът отстъпва своите вземания и правата по тях на друго лице.
Ч	
Чек	Паричен документ, съдържащ писмено нареждане на физическо или юридическо лице, което разполага с пари в банка за изплащане или за превеждане по сметка на бенефициента на определена сума от текущата сметка на чекодателя.
Ш	
Шипинг	а) Доставка, превоз б) Шпингови сертификати - използват се на борсите за търговия на фючърсни инструменти.
Шипмънт	1. Експедиция на стока. 2. Натоварване стоката на кораба.
Щ	
Щета	Качествено увреждане или количествен недостиг на стока, имущество или други материални блага.
Щок	Разполагаеми стокови запаси в магазин, склад и други.
Ю	
Юзанси	Обичаи и неоформени нормативно, законодателно или договорно правила, прилагани в международните търговски и платежни отношения.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие
Инвестираме във вашето бъдеще

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Използвани източници:

1. <http://www.cibank.bg/bg/leftmenu/t/36>
2. <http://export.government.bg/ianmsp/%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA/%D1%84>
3. <http://econ.bg>
4. <http://rechnik.info/%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8>
5. <http://firm.bg/%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA>